

Manuel Marín Romero.

Una nota bio-bibliogràfica

Josep M. Benaül Berenguer

196 Manuel Marín Romero, professor a la Universitat du Havre, va morir a conseqüència d'un càncer el passat 6 d'abril de 2008 a l'edat de cinquanta anys. La vinculació d'aquest historiador francès amb Sabadell era doble. En primer lloc, la família, arribada a la nostra ciutat provinent de la regió de Múrcia si no m'erro, va emigrar posteriorment a França i s'establí a Normandia, on Manuel va arribar de petit.

Tot i que un dels seus col·legues francesos em va proporcionar el telèfon de la seva mare, malauradament està fora de servei. Així doncs, no he aconseguit noves dades que poguessin completar aquesta nota i sobretot esmenar la vaguetat dels meus records. Prengui's, per tant, això com una cautela sobre les imprecises impressions de la meua memòria.

El segon lligam de Manuel amb la nostra ciutat és que pràcticament va dedicar el gruix de la recerca al nostre passat. A les introduccions de la tesi de llicenciatura, el 1982, i de doctorat, el 1990, va palesar les raons de la tria de la nostra ciutat. En aquesta darrera al·ludia a "*outré les relations personnelles qui nous lient à Sabadell, la richesse des fonds historiques de ses archives [...]*". Aquestes eren les dues raons que el van portar a estudiar la història de Sabadell en dos camps, que comentarem més endavant: les eleccions polítiques a la ciutat de 1869 a 1936 i el caciquisme turullista, centrat en la figura de Pau Turull Comadran.

Vaig conèixer Manuel a l'Arxiu Històric de Sabadell, quan ell feia la recerca per a la tesi de llicenciatura i jo la de la tesi de doctorat, en els primers anys de la dècada de 1980. Després, quan vaig accedir a la direcció de l'Arxiu, el vaig retrobar enfeinat en la tesi

de doctorat. En els seus treballs mai no es va estar d'agrair la professionalitat del personal de l'AHS, que li va fer més fàcil i plaent la feina. Tot i que Manuel era molt menys estranger per les raons al·ludides, va trobar la mateixa bona acollida que Sabadell sempre ha dispensat als investigadors forans, i es va afegir a la nòmina d'historiadors europeus que, com Ranzato o Balfour, ens han enriquit amb sòlides recerques sobre la ciutat.

Quan Marín venia a Sabadell s'hostatjava a casa dels seus pares, que havien retornat a Sabadell, una vegada jubilats. Recordo perfectament que quan vàrem organitzar, el 1993, el curs "*Indústria i ciutat. Sabadell, 1800-1980*" a la Fundació Bosch i Cardellach, no va caldre cercar cap hotel per hostatjar-lo. Un amic, amb qui he intentat de contrastar aquestes evanescents impressions, em va comentar que la família de Marín vivia cap al sud de la ciutat, cap a la plaça de Barcelona o la Creu de Barberà.

Manuel Marín va fer la llicenciatura i el doctorat a la Universitat de Rouen. Em sembla recordar que, un cop llicenciat, va treballar com a professor d'ensenyament secundari. Em parlava de problemes causats per les actituds d'una part rellevant de l'alumnat pel que feia a la disciplina i a l'estudi, que aquí es van generalitzar malauradament ben aviat. No sé si l'abandonament d'aquests maldecaps era una raó afegida, però puc evocar la satisfacció produïda per l'obtenció de la plaça de professor universitari, llavors en el graó de *maître de conférences*. A la seva tesi de llicenciatura ja es va referir als joves historiadors de Sabadell i sempre hi va mantenir els contactes. Va

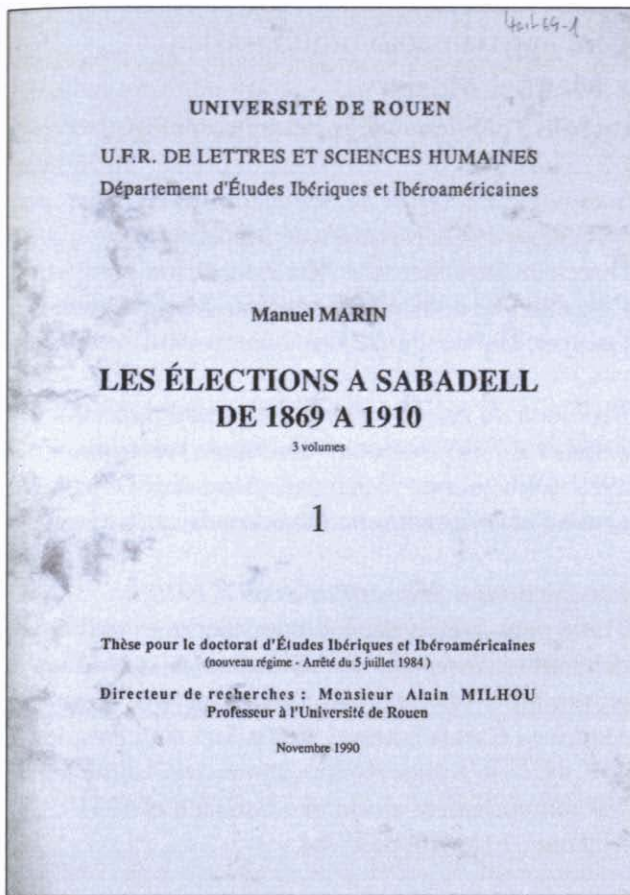

Figura 1. Tesi doctoral de Manuel Marín, 1990. (AHS).

publicar a la revista *Arraona*, va participar en cursos a Sabadell i mai no es va oblidar de fer arribar els seus treballs i publicacions a l'Arxiu Històric. Des que vaig deixar de treballar a l'AHS, el 1991, només el vaig veure ocasionalment, ara novament ambdós com a usuaris. La darrera notícia que en vaig tenir, fa una mica més d'un any, va ser la tramesa del seu darrer llibre amb una breu nota, dedicat al caciquisme sabadellenc a l'època del sufragi censitari i que es ressenya en aquest número d'*Arraona*.

La recerca de Manuel Marín es pot dividir en dues etapes, cadascuna de les quals presidida per un enfocament conceptual ben diferent. La primera, que va de la tesina de llicenciatura de 1982 a la tesi de doctorat de 1990, incloses les publicacions derivades d'anys immediatament posteriors, estava presidida per la sociologia electoral. A la tesi, que abraça el

període de 1869 a 1910, va intentar analitzar, aprofundint la tesi de llicenciatura dedicada a la II República, com la condició social dels electors determinava el vot. Però va anar més enllà i va estudiar la interrelació entre l'opció hegemònica en les esquerres locals —el republicanisme federal— i el moviment obrer sabadellenc. Així, el primer, a captar el vot obrer va aconseguir una hegemonia que només va ser qüestionada transitòriament pel republicanisme radical arran de la Solidaritat Catalana del 1907. Tot i que els federals desitjaven que el moviment obrer no tingués una estratègia al marge del republicanisme, no sempre van aconseguir-ho. Tanmateix, l'obrerisme local va tenir —dins de les coordenades anarconsindicalistes— una forta empremta pragmàtica i mai no va deixar de considerar la importància de votar una representació d'esquerres, procés que culminaria en la II República, amb taxes elevades de participació electoral, en el vot a la coalició dels federals amb Esquerra Republicana de Catalunya. La metodologia emprada per Marín dona prioritat a una detallada anàlisi de la geografia electoral de la ciutat a partir de les seccions electorals, combinant tota la documentació —molt rica per aquest període— de les eleccions (censos, llistes de participació, actes, etc.) i d'altres fonts imprescindibles (premsa, fulls volants...).

A partir de la meitat de la dècada de 1990, Marín va fer un gir a la seva recerca. Coneguda la dinàmica electoral, es tractava d'analitzar com funcionava el caciquisme, és a dir les pràctiques clientelars que asseguraven el domini polític d'unes determinades elits, però que comportaven també contrapartides per als electors. El tema ja havia estat encetat de manera força polèmica per Gabriele Ranzato. Novament Sabadell és al centre de la seva anàlisi, i en aquest cas la correspondència de Pau Turull li permet una aproximació a les pràctiques clientelars, de les quals el procés electoral n'era només un aspecte. Si l'enfocament de la sociologia electoral era el referent de l'etapa anterior, ara pouava elements de l'antropologia cultural i política i també seguia la tendència francesa de la història cultural de la política. Va donar un fort impuls a aquesta nova etapa gràcies al fet que va ser investigador de la Casa de Velázquez durant el bienni 1997-1999. Les recer-

ques fetes li van permetre optar a la promoció dins de la Universitat i el 2001 va presentar un treball per a l'“Habilitation à diriger des recherches”, amb el títol *Caciquisme et pratiques politiques en Catalogne à la fin du XIXe siècle*. La síntesi és el seu llibre *Clientélisme et domination politique en Espagne. Catalogne, fin du XIXe siècle*, París, L'Harmattan, 2006. Tot i aquest títol genèric, l'obra està centrada a Sabadell. Les darreres publicacions mostren que havia dotat d'una perspectiva més amplia, catalana, aquest camp de recerca, que segurament hauria continuat si la mort no hagués truncat prematurament aquestes expectatives. Serveixi aquesta nota, a més de record, com a agraïment a un historiador que ha fet una important contribució a la historiografia sobre la nostra ciutat. ●

Una aproximació bibliogràfica a Manuel Marín

(treballs i publicacions per ordre cronològic)

Sociologie électorale de Sabadell (1931-1936).
Novembre 1982. Mémoire de Maîtrise.

Directeur de recherches: Monsieur Schmidely.
Conseiller de recherches: Madame Marie-Claude
Lecuyer. Université. 223 p.

*Evolution du comportement électoral à Sabadell
de 1881 à 1936*, Mémoire de D.E.A. Décembre
1983. Directeur de recherches: Monsieur Dubuis.
Conseiller de recherches: Monsieur Jacques Maurice.

Lés élections a Sabadell de 1869 a 1910,
Thèse pour le doctorat d'Études Ibériques et Ibéro-
américaines, Directeur de recherches: Alain Milhou.
Novembre 1990. Tribunal: Patrice Gélard, Jacques
Maurice i Carlos Serrano. 876 p.

“El comportament electoral a Sabadell el 1931”,
Arraona, 7 (1990), p. 47-64.

“La Revolució de Setembre de 1868 a Sabadell
i la instauració del sufragi universal”, *Arraona*, 13
(1993), p. 79-87.

“Les attitudes politiques de la classe ouvrière
à Sabadell entre 1891 et 1909”, *Bulletin d'Histoire
Contemporaine de l'Espagne*, 17-18 (juny-desembre
1993), p. 136-144.

“El joc polític de la Restauració. Una anàlisi
de les eleccions” a Josep M. Benaül, Esteve Deu
i Jordi Calvet (eds.), *Indústria i ciutat. Sabadell,
1800-1980*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Barcelona, 1994, p. 249-266.

“Las prácticas caciquiles durante el sufragio censatario. Las elecciones de 1884 en Sabadell”, *Revista de las Cortes Generales*, 47 (2000), p. 191-205.

“El cacique protector”, *Historia Social*, 36 (2000),
p. 21-34.

“La manifestation et l’apprentissage de la citoyenneté en Catalogne à la fin du XIXe siècle”, *Hommage à Alain Milhou, Les Cahiers du CRIAR*, Université de Rouen, n. 21, 2003, tom 1, p. 349-366.

“Les archives Sedó ou la construction de la mémoire d’une famille catalane”, *Bulletin d’Histoire Contemporaine de l’Espagne*, 32-33 (désembre 2000-désembre 2003), p. 199-216.

“‘Tiene Vd. dinero, prestigio y amigos...’. De l’économie morale du caciquisme en Catalogne” a Marie-Claude Lecuyer (ed.), *Hommage à Carlos Serrano*, Paris, Editions Hispaniques, 2005, p. 159-166.

“Rituels et symboles politiques en Catalogne à la fin du XIXe siècle”, *Cahiers de civilisation espagnole contemporaine*, 1, printemps 2007, [En ligne], mis en ligne le 14 mai 2007.
URL : <http://ceec.revues.org/document167.html>. ●